

ERŐSÖDNEK A GYOMAI
TERMELŐSZÖVETKEZETEK

A jó kiadós eső után

gyönyörű napsütötte reggelre ébredt a falu. Még hat óra sincs, amikor az Alkotmány tsz. teherautója kigördül az udvarról s a több kilométerre lévő dűlőkbe viszi a szorgalmas tagokat. Nem várt azonban mindenki a kényelmes utazási lehetőségre, egyesek kerékpárra ültek, mások pedig gyalog tették meg az utat tanyájuktól a répatábláig, csakhogy hamarabb kezdhessenek munkába, mint szomszédjuk.

Liziczai József például fél négykor érkezett a cukorrépafieldre mégsem volt első, mert Deák Mihály már javában kapált. Mire elérkezik a reggelizés ideje, tarkaruhás asszonyoktól és félig mezetlenre vetkőzött férfiaktól népes a határ. Hatvannyolcan hajladoznak a messzire zöldelő sorok között. Az egyénekre osztott parcellákon ki-ki a saját sorai közül irtja a gyomot, de állandóan átles szomszédjához: vajjon nem jár-e előbbre mint ő.

Az egymással némán versengő

tsz. tagok nemcsak arra törekszenek, hogy mielőbb betejezzék a munkát, hanem igyekszenek gondosan meg is művelni a földet. Pedig nem áll mögöttük, nem ordítóz és nem fenyegetőzik senki, mindenkinek saját lelkiismerete parancsolja: igyekezz, gyorsan és jól kapálj, mert ha több lesz a termés, több cukrot és prémiumot kapsz.

Az idősebb tagok közül sokan visszaemlékeznek azokra az időkre, amikor az urádalmaznak dolgoztak ilyen sokan egy-egy dűlőben. Akkor még korábban keltek s este is később fejezték be a munkát, pedig senkinek sem volt érdeke a nagyobb termés. Hisz akár gyengébb, akár jobb termő esztendő volt, a filléres napszámokat nem emelték feljebb s nagyon kellett iparkodni, hogy ki ne teljen az idő. Voltak munkanélküliek, ha egyet kidobtak, akár tizen is jelentkeztek helyébe.

Gyoma csaknem negyven ezer holdas

határából mindössze néhány nagybirtokos és alig háromszáz középbirtokos családnak jutott bőven kenyér. A munkanélküliek száma pedig rendszerint 600—700 között mozgott. A községi ta-

nács irattárában lévő megsárgult telekkönyvi adatok némán is sokmindent elárulnak. Többek között azt, hogyan élt ebben az időben Gyomán csaknem 13 ezer ember. A póhalmi és nagyállási uradalom 12 215 holdján báró Wodiáner Albert és neje, később pedig 4 család volt a korlátlan úr. A gróf Zichy család pedig még ennél is nagyobb területet mondhatott magáénak. A gyomai határ több mint fele nagybirtok volt, ugyanakkor 1963 család mindössze egykét holdon »gazdálkodott«. 20 és 50 hold közötti birtok 280 volt. Míg a már említett báró Wodiáner és neje több mint 12 ezer holdat uralt, addig több mint 7000 család egy talpalatnyi földet sem mondhatott magáénak a községben.

Ilyen körülmények között

nem csoda, ha örültek a sokgyermekes családapák újévkor, hogy megmaradhattak tovább cselédnek vagy helyet kaptak egy másik birtokon. Igaz, alig hajtotta álomra fejét a késő éjszakába nyúló munka után, máris zörögtek az ablakon s meg kellett kezdeni az újabb napot. De a keservesen megdolgozott konvencióra számítottak s szűkösen bár, de kenyeret adhattak gyermekeik kezébe. Igaz, hogy több család főzött egy közös konyhán s akárhány gyerek volt egyetlen szoba ált rendelkezésükre, de legalább fedél volt a fejük felett. A község több mint félézer kubikosa pedig az ország különböző területein, embertelen körülmények között, legnehezebb fizikai munkával, családjától távol igyekezett megkeresni a betevő falatot.

Az 1920-as évek elején,

az úgynevezett Nagyatádi-féle földosztás idején sok család kapott egy-két hold földet. Ez azonban nem könnyített a szegény-parasztok helyzetén, mert bár földhöz kötötte őket, de kenyeret nem adott a családnak. Arról nem is beszélve, hogy még a negyvenes években is nyögték a vagyonváltsági díjat. De nem egyedülálló volt az olyan család sem, mint a Megyeri Sándoréké, akik igyekeztek mielőbb megszabadulni a vagyonváltsági földtől, mert ellenkező esetben elúszott volna a régi kis örökölt viskó is. A föld tehát nemhogy kenyeret adott volna a családnak, de adóssággal terhelte meg a szerény családi fészkeket is.

Ebben az időben több százan vették igénybe a Horthy búzaakciót is. Tavasznyílás idején egy-egy mázsa búzát kapott kölcsön a családfő, amit aratás után kamatostul kellett visszaadni. Ezek

szerint, mint Gyomán emlegetik, »előre« ettek évről-évre. S aratás után ha visszafizették a kölcsönt, ismét üres kamrával néztek a hosszú, amúgyis mindent megemésztő tél elé. Pedig a részesaratás sem volt biztos kereseti forrás, hisz soha nem lehetett tudni, a sok jelentkezőből ki marad ki.

A felszabadulás után

gyökeresen megváltozott a helyzet Gyomán is. Felosztásra kerültek az egykori nagybirtokok s 640 parasztcsalád sajátjaként művelhette azt a földet, amelyen elődeivel együtt sok verejtéket hullatott éhbérért. Farkas József, Dékány Károly, Győri Sándor, Braun Mihály és még számos sokgyermekes édesapa 15 holdat mondhatott a magáénak. Sokan 8—10 hold gazdái lettek. Igaz, keserves volt a munka, s mivel nem volt igavonó állat, nem volt trágya sem és egyre kevesebb lett a termés a sovány földeken. De maga az a tudat, hogy ami terem az övé s azt csinál vele, amit akar az állam iránti kötelezettségek teljesítése után, sok munkára, gondolkodásra készítette a gazdákat. S az újonnan földhözjuttatott gazdák egyike jobban, a másika kevésbé jól megművelt földről takarít be évről-évre több, kevesebb termést.

Az utóbbi években

Gyomán is letagadhatatlan tények bizonyítják: minden család saját maga dönti el, hogy milyen életmódot biztosíthat magának. Egyre inkább ráillik a falura az a közmondás: »minden ember a saját életének a kovácsa«. Attól függ, ki milyen gyorsan vagy hosszabb idő után találja meg a jobb megélhetőséget.

1948-ban például, alighogy elhangzott Kecskeméten Rákosi Mátyás elvtárs beszéde a szövetkezeti gazdálkodás előnyeiről, Gyomán 19 agrárproletár család megpróbálta az új utat. Voltak köztük, akik szilárdan hittek a párt szavában s elkönyvelték: ha a párt ezt javasolja, csak jó lehet. De voltak olyanok is, akik pusztán kíváncsiságból léptek a II. típusú Kossuth termelőszövetkezeti csoportba. Úgy számoltak: rosszabb ügysem lehet. Megpróbáljuk, ha jó lesz, mi járunk jól. Az élet persze hamarosan igazolta a kezdeményezők bátorságának helyességét. A Kossuth tszcs. még egy esztendő sem várt, amikor a fejlettebb formára, a III. típusú termelőszövetkezetre tért át.

Kezdetben sok nehézséggel

kellett megbirkózniuk. A földek szétszórta, több parcellában voltak s a munkából sem vette ki mindenki egyformán a részét. Jószágállományuk mindössze két ló volt s a gépállomás sietett segítségükre. 1949 őszén több gazdasági felszereléssel rendelkező gazda lépett a tsz-be. Ezenkívül állami segítséggel a következő év tavaszán 15 törzstehenet és 20 anyakocát szereztek. Így fejlődött, gyarapodott a közös gazdaság évről-évre. A tsz. alapító tagjai még ma is jóleső érzéssel gondolnak vissza ezekre az évekre. Bármilyen küzdelmes volt is az út, de az elért eredmények azt bizonyítják, érdemes volt megtenni. Már az első években jó termést takarítottak be s egy-egy tsz. család jövedelmét nem kevesen irigyelhatték a faluban.

Marjai Mihály tsz. tag udvarára például 1950 őszén egyszerre három kocsi kukoricát szállítottak. 1952 aszályos esztendő volt, de a szövetkezet tagjainak ekkor is bőven megtermett a kenyérnekvaló. Bakner Demeter például egymaga 20 mázsa búzát kapott munkaegységei után. Szemlátomást kezdtek szebben öltözködni, jobban élni a nagy család tagjai s ez még jobb munkára, még nagyobb eredmények elérésére sarkalta őket.

A Kossuth tsz. tagjai

egyre többet akartak, de sohasem erejükön felül. Az állam sokoldalú segítségével és a tagság egyre lelkesebb, odaadóbb munkájával megkezdték a nagyüzemi gazdaság alapjainak a lerakását.

Öt év alatt többek között 100 férőhelyes korszerű lóistállót, — takarmányelőkészítővel és pihenővel —, 25 vagonos magtárt, új kovács- és bognárműhelyt, 40 férőhelyes sertésfiasztatót, 500 férőhelyes hízlaldát, 2000 baromfi részére ólat és több száz köbméteres silót építettek.

A közös gazdasággal egyidőben

fejlődött, gyarapodott a tagság jövedelme is. 1955-ben például búzából öt kilót osztottak munkaegységenként, a növénytermelők ezenkívül 3 kiló prémiumot is kaptak. Szabó Ferenc pl 34.75 mázsa búzát, Pésó Lajos 31 és felet, Koloh János több mint 29-et, Ughy János pedig 23 mázsán felül kapott a tavalyi esztendőben. Ezenkívül jelentős mennyiségű szálas és szemes takarmányt, cukrot, tűzifát, burgonyát, pálinkát, szappant és egyebet vihettek haza a

szorgalmas tagok. Mindent pénzben átszámítva egy munkaegység értéke megközelítette a 38 forintot. Ezenkívül a háztáji földön is termett 20—25 mázsa kukorica. Minden tsz. tag kamrájában bőven megvan a kenyérnekvaló, s nem hiányzik a hizottsertés zsírja és szalonnája sem.

Lényegesen kedvezőtlenebb körülmények között, gyengébb minőségi földeken alakult ugyancsak 1949-ben a Petőfi tsz. Ők is évről-évre új tagokkal, földdel és gazdasági felszerelésekkel gyarapodtak. A terméseredmények szépen emelkedtek s kevesebbet bár mint a Kossuth, de ők is építkeztek az utóbbi években. Náluk tavaly 27 forintot ért egy munkaegység s nem volt ritka az olyan tag, mint Szűcs Lajos, id. Paróczy Mihály és Csöke Zoltánné, akik csak búzából 16 mázsán felül kerestek.

Közös megegyezéssel 1955 nyarán

Alkotmány néven egy nagy családdá egyesült a Petőfi és a Kossuth tsz. Ősszel együtt vetették az idei kenyérnekvalót s tavasszal soha nem látott lelkesedéssel kezdtek munkához. Nagy körültekintéssel vették figyelembe a fennálló lehetőségeket. S részletes tervet készítettek: hogyan lehetne még többet termelni, még jobban élni, mint eddig? Ma már mindenki magáénak érzi a szövetekezetet s a tagok szorgalmára igen sokat lehet építeni. Ezért határozhatták el többek között, hogy az idén egy munkaegység értéke meghaladhatja a 40 forintot. Ez nem lesz könnyű feladat, mert csak január 1 óta 41 új családdal gyarapodtak, a földterület pedig nem emelkedett ilyen arányban. Érdemes egy kicsit belepillantani tervükbe, honnan biztosítja az 1500 hold föld a magas jövedelmet a 182 családnak? Beszéljenek maguk a számok:

Búzából tavaly

8 és fél mázsa volt az átlagtermésük, az idén pedig 10-et akarnak betakarítani holdankint. A 427 holdnál ez 640.5 mázsa többtermést jelent. A tervezett termésátlag nem elérhetetlen, hisz a gondos munka után gazdag aratást ígér a kenyérgabona. Az ősszel idejében befejezték a vetést, s kitűnő magágyba kerültek a szemek. Tavasszal az egész területen fejtrágyáztak, szükség szerint fogasoltak, hengereztek és 300 holdon vegyszerrel irtották ki a gyomot. Az aratást 100 százalékgig gépek végzik, mégpedig 400 holdon kombájnnal, ami lényegesen meggyorsítja a betakarítást és csökkenti a szemvesztéseget.

Kukoricából 20 százalékkal

növelik az idén a terméshozamot, ami csaknem félezer mázsa májusi morzsolt kukoricatermés többletet jelent, s ezzel 100 sertést lehet meghízalni. A kukoricatermelésnél még ennél is több lesz a jövedelem, mert a gépesítéssel holdankint több mint 400 forinttal csökken a termelési önköltség, ami újabb nyereség a szövetkezetnek. Az idén először alkalmazták a négyzetes vetési módszert s a gépállomással háromszori kapálásra kötöttek szerződést.

80 holdas rizstelepüket szintén sokoldalúan hasznosítják: a fő növényen kívül halat és kacsát tenyésztenek a rizsföldön. Jelentősen növelik a baromfiállományt is: ősszel többek között 312 hizott libát, 436 hizott pulykát s több mint 2000 baromfit visznek piacra. Ezenkívül 600 törzsbaromfit hagynak, hogy a következő év tavaszán könnyebb legyen a szaporítás s a tojásból rendszeres bevételhez jut a tagság. A tenyészkozásiállományt tizenkilencel, a tehénállományt pedig tízzel szaporítják.

A Körösök közelében

fekvő termelőszövetkezetnek nagy lehetősége van az öntözéses terület bővítésére is. Az idén a 10 holdas zöldségkertészetükből több mint 80 ezer forint jövedelemre számítanak. Joó Mihály, a tsz. mezőgazdája, így beszél a szövetkezet terveiről:

— Az Alkotmány tsz. terve reális. Ahogy én ismerem a tagokat, mi túl fogjuk szárnyalni az előirányzatot. Emlékszem, négy évvel ezelőtt csak egyszer kapálták meg a kukoricát. Sokan későn jártak a munkába, de még többen igyekeztek kivonni magukat a közös tennivalókból. Ma már lényegesen jobb a helyzet. Ha azt mondom, hogy mindenki magáénak érzi a szövetkezetet, ez nem frázis, hanem élő valóság. Amikor a tervet készítettük, mindenkit érdekelt, hogy mit, hogyan akarunk csinálni s azóta is rendszeresen számonkérik az eredményeket. Egy-egy munkával kapcsolatban értékes javaslatokat kapunk az egyszerű tagoktól, hisz sok gazdag tapasztalattal rendelkező volt középparaszti tagunk van, de akik cselédeskedtek, azok is sokat tanultak az életből.

— Azt is nyugodtan elmondhatom, hogy a munkából is mindenki örömmel veszi ki a részét. Most nem kell külön agitálni a tagokat, hogy gazsodik a répa, gyerünk kapálni. Az elmúlt évek tapasztalatai igazolták, hogy mindenkinek saját érdeke: idejében és minél többször gyomtalanítsuk a földet, mert ha több terem, több

jut a munkaegységekre. Szállóigévé vált nálunk: »gazdag tsz-nek lehetnek jómódú tagjai«. Szinte egymással versenyeznek a tagok, hogy ki kapálja meg hamarabb és jobban az egyénekre felosztott területet.

— *A gépállomás sokoldalú segítségéről is*

beszélni kell még. Hisz a tervteljesítésben nekik is döntő szerepük van. Őszintén meg kell mondanom, hogy sokat javult a munkájuk az utolsó években. Mi nyugodt lelkiismerettel bizzuk a traktorokra a földjeinket, mert kifogástalan minőségű munkát végeznek.

— Egy-két évvel ezelőtt a tagság nagyrésze hangoskodva tiltakozott a gépállomással való szerződés-kötések ellen. Sokan azt mondták: csak kiadjuk a rengeteg pénzt, mikor magunk is megcsinálhatnánk azt a munkát, hisz így sem lesz több a termésünk. Az utóbbi időben azonban olyan jól dolgoznak a traktorosaink, hogy maguk a tsz tagok javasolják: szerződünk minél több gépi munkára, mert sokkal gyorsabb és előnyösebb. Nálunk — a kapálást és aratást is beleértve — a talajmunka 80 százalékát gép végzi.

— Mi már csak annyiból ismerjük a kézi aratást, hogy utat vágunk a kombájnnak és a sarkokról letakarítjuk a gabonát. A 400 hold kombájnaratta búza még a csépléstől is megkímél bennünket, arról nem is beszélve, hogy a gyors betakarítással sokat csökken a szemveszteség. Kiszámoltam, hogy a kukoricatermelés önköltsége pl. mázsánként 30 forinttal olcsóbb, ha géppel végeztetjük a legfontosabb munkát. Nekünk az idén 140 holdon terem ez a fontos takarmánynövény. Terv szerint 16 mázsás termésre számítunk (májusi morzsoltra átszámítva), s ez 67.200 forint megtakarítást jelent, ami a munkaegység értékét növeli.

— Ezenkívül, ha pl. lófogattal végeznénk a kapálást, két lónak és két tsz. tagnak csaknem 30 napig kellene dolgozni egy-egy kampanyban. A traktor ugyanezt a munkát alig egy hét alatt befejezi. A tsz. tagjai tehát a legsürgősebb munkák idején más területen tevékenykedhetnek.

Ha már a gépesítésnél tartunk,

érdemes egy pillanatra ismét visszatekinteni a múltba. Az 1930-as években pl. a nagybirtokosok és a kulákgazdaság földjén kezdtek gépekkel dolgoztatni. Ez katasztrófát jelentett a szegényparasztság számára, mert sok családtól a részesaratási, a kenyérkeresési lehe-

tőséget vette el. Az idősebb tsz. tagok jól emlékeznek ezekre az évekre: egy-egy hold búzát 30 kilóért arattak le, csakhogy valami keresethez jussanak. A földtulajdonosok amikor látták, hogy olcsóbb a kézi munka, akkor félreállították a gépeket. Ebben az időben tehát valóságos ellensége volt a gép a szegényparasztságnak, hisz az amúgyis alacsony bérük lecsökkentésének fontos eszközeül szolgált. Jogosan gyűlölték tehát a különböző mezőgazdasági gépeket, amelyek ma a legnehezebb fizikai munkától mentik meg a tsz. tagok, dolgozó parasztszázait.

Akkor ellenség,

ma segítő »jó barát« a gép. Akkor kisebb, ma pedig jóval nagyobb szelet kenyeret jelent. S a szántás-vetésen kívül egyre bonyolultabb betakarítási és egyéb munkákban segít. Nyomukban sokkal bővebben terem a föld, sokkal rövidebb idő alatt készülnek el egy-egy fontos munkával. Ma a termelészövetkezet éltető eleme, szerves része a gép, enélkül lehetetlen volna megvalósítani az egyre nagyobb igényekkel összeállított terveket. Gépek nélkül aligha emelkedne egyik évről a másikra a búza, a kukoricatermés.

Ha a gépesítés sokoldalú előnyeit tovább boncolgatjuk, önkéntelenül rájövünk az igazságra: a mezőgazdaság szocialista átszervezése vitathatatlanul szükségszerű. A gyomai gépállomás pl. jelenleg 92 erőgéppel és számos, különböző típusú munkagéppel rendelkezik. Csupán a gyomai termelészövetkezetek földjén 32 erőgép végzi az időszerű tavaszi munkákat. Ebben az évben pl. 800 holdon kapálnak géppel, több mint 900 holdon aratnak s nagy területen szórták el fejtrágyaként a műtrágyát. Az idén már a négyzetes kukoricavetés is géppel történt, gépek silóznak, vágják a dús rendet, utána össze is sodorják vagy gereblyézik a száraz szénát. Őszre több kombájnt átalakítanak szárvágásra, hogy a szorgos betakarítás napjaiban minél többet segíthessenek s idejében földbekerüljön a kukorica helyére az őszi kalászos. A gépekkel végzett vegyszeres gyomirtás után évről-évre tisztább termést takarítanak be s a veszedelmes gyomoktól mentes területen magasabb lesz a termésátlag.

Az egyre tökéletesebb

és sokoldalúbb mezőgazdasági gépeket azonban csak nagy táblákon lehet eredményesen hasznosítani. A nadrágszj parcellákon nem lehet négyzetesen vetni, hossz-kereszt irányban kapálni, vegy-

szeresen gyomirtani, fejtrágyázni, kombájnnal aratni és sorolhatnánk tovább a legkülönbözőbb munkákat. S hogy a gépek nyomán mennyivel emelkedhet a termés hozam, arra kézzelfogható bizonyítékokat találhatunk Gyomán.

Az elmúlt évben a Dózsa termelő szövetkezet.

holdanként 4 mázsa búzával termelt többet, mint az egyéniek. A termelőszövetkezetek termés eredményei a községben búzával 210 kilóval volt magasabb, mint az egyénieké. Hatezer holdon termelnek búzát az egyéniek, ez évente 12 600 mázsa termés kiesést jelent. Ha ez a terület a szövetkezeti gazdálkodásban volna, egy év alatt 12 600 mázsa búzával lennének gazdagabbak. Eladás esetén ennyi búzának az árával több pénz került volna a gyomai dolgozó parasztság pénztárcájába, mert tudvalevő dolog, hogy minél többet adhat valaki, annál többet kaphat érte. Arról nem is beszélve, hogy gazdag államnak lehetnek gazdagok a polgárai. Minél többet és minél olcsóbban termelünk egy-egy község határában, annál gazdagabb lesz a haza.

De érdemes megnézni

más terményfeleségek eredményeit is. Ősziárpából például a termelőszövetkezetek 15, az egyéniek pedig 9 mázsás átlagtermést takarítottak be. Ha csak egyezer holdon termeltek árpát az egyéniek, egy év alatt hatezer mázsával kevesebb takarmánygabonát takaríthattak be, mint lehetséges lett volna nagyüzemi módszerrel. Zabból szintén két és fél mázsa volt a terméstöbblet a szövetkezetek földjén. A letagadhatatlan tények bizonyítják tehát, hogy szövetkezetben lényegesen kevesebb fizikai munkával, sok-sok vagon terménnyel teremhetne több egy esztendő alatt Gyomán.

Az Alkotmány termelőszövetkezet

tagjaival ebéd közben találkozunk. Egyrésztük a bognárműhelyben, másrésztük kinn a dülő végében lévő lombos fák alatt falatozik. A tarisznyákból hófehér házikenyér, szalonna, kolbász, lekvár kerül elő. Szabó János tsz. tag szinte valamennyiük nevében beszél, amikor kijelenti:

— »A tavalyi keresetre hosszú évekre előre szerződést lehetne kötni. Szívesen aláírnám, hogy évről-évre hasonló mennyiségű búzát szállítsanak a kamrámba. Csak bámulták a kívülállók, amikor Pésó Lajosnak hazavittük a 34 mázsa búzát. De sokan kaptunk

20 mázsán felül. Ha figyelembe vesszük, hogy nekünk ebből se vetőmagra se sehova nem kell adnunk egy grammot sem, nyugodtan kijelenthetjük: nincs olyan középparaszt, aki velünk felvehetné a versenyt, s ősszel össze hasonlítani kamráját a miénkkel.«

Ezzel a kijelentéssel ugyan egyetértenek a jelenlévők, de mindnyájan tisztában vannak azzal, hogy ez a kereset egyre emelkedni fog. Sok-sok lehetőség van még arra, hogy fokozzák a terméseredményt még a gyengébb minőségű talajon is. Hisz azért munkálkodnak valamennyien egy szívvvel lélekkel a közös területen, mert látják: érdemes többet, jobban dolgozni, mert több jut. Azért figyel mindenki éberén szomszédját s igyekszik leghagyni a munkákkal.

T. Kiss Lajosról például mindenki tudja,

hogy a legszorgalmasabb tagok közé tartozik. Hisz a kényszerűség már gyermekkorában megtanította a munkára s nem fél ő ma sem megmarkolni a szerszám nyelét. A rizstelep gátépítésénél kintartó szorgalmával 62 munkaegységet szerzett április hónapban. Ha csak öt kiló búzát oszthatnak mint tavaly, akkor 310 kilót keresett egy hónap alatt. Ha tervezett 40 forintos munkaegységértéssel számolunk, akkor kettőezer négyszáznyolcvan forintot ér az egy havi keresete. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy ez tiszta bevétel, amit semmi kiadás nem terhel.

K. Nagy Lajos 12 holdas felesbérő volt néhány évvel ezelőtt. Az akkori eredményekre és munkákra így emlékszik vissza:

— »Még egy napon nem is beszélhetek az akkori és jelenlegi életünkről. Mondanom sem kell, hogy nekem és feleségemnek milyen sokat kellett dolgoznunk a 12 holdon. Minden kézi munkával nem tudtunk megbirkózni. Volt olyan esztendő, hogy az emberfeletti munka ellenére vetés után mindössze egy zsák búza maradt a kamrában. Tavaly pedig egyedül 29 mázsát kerestem, mert a feleségem a kisgyerekektől egyelőre nem mehet a mezőre. Amióta tsz. tag vagyok, szobabútort vettünk, szépen öltözködünk s a kenyér és a zsírozó egyetlen napra sem hiányzott a házból.«

Azt már másoktól tudjuk meg,

hogy K. Nagy Lajos motorkerékpárt is vásárolt, ami több gyomai parasztfiatalnak rég óhajtott álma. Több tsz. tag költözött saját lakásába az utóbbi időben s az idén is többen építkeznek. Rádiót pedig annyian vásároltak, hogy hirtelen nehéz lenne összeszámolni. A termelőszövetkezet erejét, a tagok jobbmódú életét bizonyítja a tehergépkocsi vásárlás esete is.

Februárban a tsz. vezetőség arról beszélgetett, hogy milyen jó volna sürgősen egy teherautót vásárolni, hisz a romos épület anyagait messzire kell szállítani, hogy újat építsenek belőle. De ebben az időben a szövetkezetnek nem volt egy fillér készpénze sem. Már senki sem emlékszik arra, kinek jutott legelőbb eszébe, lényeg az, hogy a tagság elé álltak a következő javaslattal: akinek nagyobb összegű pénz áll rendelkezésére, ha megteheti, adja kölcsön a szövetkezetnek addig, míg a félig kész hizók leszállításra alkalmasak lesznek. Rövid tanácskozás után 51 000 forint készpénzt ajánltak fel a tsz. tagok kölcsön a tehergépkocsi vásárlására, amit másnap be is vittek az irodába.

Ughy János növényápoló például 15 000 forintot kölcsönzött. Hisz neki tanyavásárlásra volt félretéve ez az összeg, ráér egy hónappal később is, miért ne segítsen a szövetkezetnek. Megyeri Lajos és édesanyja 8000 forinttal segítette a szállítóeszköz megvásárlását. Icsa Lajos traktoros 20 000 forint készpénzt vitt be az irodába. Az összeadott pénz természetesen nem kellett mind kocsivásárlásra, de visszavinni senki nem akarta, mindnyájan ráérnek kivárni a sertésszállítás idejét, Így hát a fennmaradó több mint tízezer forintért építőanyagot vásároltak, szintén a közös építkezés számára. Ez az eset kommentár nélkül mesél a tsz. tagok jelenlegi élelkörülményeiről. Hisz a történelemben arra még nemigen volt példa, hogy tavaszvárás idején, dolgozó paraszt ilyen nagy összeggel rendelkezzen. Ha sikerült is házat szerezni valakinek, arra éveken át koplalt, úgy gyűjtötte össze a garast. De az említett tsz. tagoknak egy napig sem kell koplalniuk, hogy ezt az összeget összegyűjtsék.

Kéri Imre bácsi, a szövetkezet egyik új tagja belépéséről a következőket mondotta el:

— Soha sem voltam ellensége a szövetkezeti gazdálkodásnak, de azzal a gondolattal, hogy én is tagja lehetnék, igen későn bárátkoztam meg. Megalakulásuk óta figyelem az eredményeiket s

kezdetben saját magamnak sem meriem bevallani amit jól láttam: szépen haladnak előre. A hibáikat mindig hamarabb észrevettem és jobban számontartottam mint az eredményeket. Nem mondom, mindig szívesek voltak hozzám a tsz. tagjai. Igen gyakran kerestek fel a tanyámon és el-el mesélgették, hogy milyen eredményeket értek el. Nem mondhatom, hogy erőszakoskodtak velem, de barátságosan mindig hívtak közéjük.

— *Most utólag bevallom,*

hogy minden rendjén is lett volna, csak a szabadságomat féltettem. És azt hiszem, Gyomán és másutt is a hasonló gondolkozású és élettapasztalattal rendelkező középparasztok szintén attól félnek legjobban, amitől magam is tartottam: a parasztsalogatástól.

— Mindig az motoszkált a fejemben: örök életemben a magad gazdája voltál. Saját földeden és a bérelten is te voltál az úr, hát most vénségedre parancsolgasson neked más. Gondold meg jól, — figyelmeztettem nem egyszer saját magamat.

— Most azonban nyugodtan kijelentem, ettől ugyan kár volt tartanom. Nagyon bánom, hogy ilyen későn jutottam az elhatározásra, de jobb későn, mint soha. Nem parancsolgat nekem senki. Világ életemben mindig szerettem a jószágot. Azt mondtam, kocsis szeretnék lenni, »Tessékl« hangzott az udvarias válasz s én fél év óta kocsizok. De ha egy másik tag azt mondja, én kertész, tehenész, vagy növényápoló akarok lenni, ennek a kívánságának semmi akadálya nincs. Magam is igazgatósági tag vagyok. Minden fontosabb munkát közösen beszélünk meg s a végrehajtása természetes saját érdekünk, hogy minél több legyen az eredmény.

— *Én nem csodálkozom,*

hogy akik nem ismerik a szövetkezeti életet, félnek a parancsolgatástól. Hisz az a középparaszt véres verejtékkel szerezte vagy mentette meg az árverezéstől annakidején a birtokát. Aki cseléd volt, csak a felszabadulás után izelte meg a szabadság igazi ízét, hát természetesen nem csoda, ha félti. Itt ránk, szövetkezeti tagokra hárul az a feladat, hogy az aranyigazságról meggyőzzük a kívülállókat: a szövetkezet olyan lesz, amilyenné mi, tsz. tagok tesszük. Itt igen nagyok a lehetőségek, tőlünk függ, hogyan használjuk ki.

És valóban,

nagy dolgokra képes ez az erős kollektíva. Az Alkotmány tsz. nagy családjá szorgalmával, az állam sokoldalú segítségével egyenletesen, biztosan halad felfelé a jobb módú élet útján. Az új ötéves tervben például a magas terméseredmények és az állatállomány fejlesztésén, a magasabb jövedelemelosztáson kívül más terveik is vannak: többek között tekintettel arra, hogy sokan nem szívesen költöznének a megszokott tanyavilágból a faluba, új tanyaközpontot létesítenek a vasútvonal mellett, a kövesút kétoldalán épített házakkal, vasúti megállóval, két tantermes iskolával, művelődési otthonnal, hogy hasznosan tölthessék szabadidejüket. Az új tanyára bevezetik a villanyt is.

De érdemes ellátogatni

az ugyancsak 1949-ben alakult Dózsa termelőszövetkezetbe is, itt újabb értékes tapasztalatokkal gazdagodunk. Annakidején 27 tag 70 holdon rizstermeléssel kezdte meg a közös gazdálkodást. Állatállományuk egy fia sem volt, ők is állami segítséggel szereztek szarvasmarha, sertés és ló törzsállományt. Már az első évben 31 forintot ért egy munkaegység s azóta természetes, jobb és kevésbé jó éveket értek meg a tsz. tagjai. Egy bizonyos: az utóbbi időben hihetetlenül sokat haladtak előre. Az elmúlt évben jó terméseredményeket értek el s ennek láttán 45 új taggal gyarapodtak. A szövetkezet fel nem osztható vagyona ma már megközelíti a 600 ezer forintot.

Az idén

minden eddigit felülmúló eredményekre számítanak. Ez jogos remény, hisz gondos munkájuk után gyönyörűen fejlődik a kenyérgabonájuk. A páskomi dűlőben például több mint egy jó arasznyival magasabb mint az egyénieké. Tavaly 4 mázsával termeltek több búzát holdanként mint a kisparcellák gazdái. S az időjárás kedvez, az idén sem lesz kevesebb a többlet.

Soha nem látott lelkesedéssel

kezdték munkához a tsz. tagjai. A megyében elsőnek tették földbe a mák és a répa magját, jóval előbb kezdték a növényápolást is, mint mások. Naponta 50-60 tsz. tagot lehet látni a határban s a szorgos munkák idején a családtagok is ott tevékenykednek a kö-

zős földön. Ebben az évben már komoly vetélytársa lesz a Dózsa a jól szervezett munkájáról híres Alkotmány tsz.-nek s mi több, ősszel minden bizonnyal kimagasló eredményekkel dicsekedhetnek.

Nem jön el üres kézzel

az Új Élet termelőszövetkezetből sem a kíváncsiskodó. Imre Endre könyvelő, a szövetkezet egyik alapító tagja elmeséli, hogy 1951-ben mint egyes típusú tszcs. kezdték a közös gazdálkodást s egy év múlva, a jól ismert nehéz 1952-es évben tértek át a fejlettebb formára. A 250 holdon huszonhatan gazdálkodtak s állatállományuk 9 ló volt. Az állam őket is édesgyermekként kezelte s tavasszal 10 szarvasmarha törzset és 20 anyakocát kaptak. A fel nem osztható vagyonuk mindössze 18 ezer forint volt, az összvagyon pedig alig 165 ezer. Hogy mennyit gazdagodtak, gyarapodtak azóta, arra elég egyetlen példa: jelenleg fel nem osztható vagyonuk csaknem 206 és félezer forint érték, az összvagyonuk pedig meghaladja az egymilliót.

Tavaly nem egészen

25 forintot ért egy munkaegység. Pap Lajos növényápoló, közepesen dolgozó tag például búzából 18.43 mázsát, több mint 5 mázsa burgonyát, 30 kiló cukrot, 31 liter olajat, 4.6 kg szappant és egyebet keresett. Hornok Péter csak búzából 23 mázsát kapott, s tejprémiumként több mint ezer forintot.

— Az én havi jövedelemem meghaladja átlag az 1000 forintot, de ezzel még nem vagyok megelégedve. Ezt Imre Endre könyvelő mondotta s véleményét el is lehet fogadni. Az Új Élet tagjai valamennyien többet akarnak, mint eddig volt, de ez a vágyuk nem elérhetetlen ábránd, hanem valóság lesz már ebben az évben. A közösen elkészített tervük szerint az idén, a tavalyihoz viszonyítva 13.25 forinttal magasabb lesz egy munkaegység értéke. Ha egy közepesen dolgozó tsz. tag, mondjuk 300 munkaegységet szerez, (ennél jóval több lesz a többségnek), akkor csaknem 4000 forinttal többet kap, mint tavaly.

A megnövekedett igényekről

így beszél a tsz. könyvelője:

— Nekünk az már természetes, hogy évről-évre több kell, szebben akarunk öltözködni és jobban akarunk élni. De ez csak rajtunk múlik, hogy így legyen. Mi pedig megragadjuk a jó kínálkozó alkalmat és megteremtjük, megalapozzuk magunknak a jobb

jövőt. Hisz az igényeink egyre nőnek, amint felfelé haladunk a lépcsőn. Emlékszem, annakidején milyen boldog voltam, amikor kagylós rádiót szerezhettem, tavaly pedig már lemezjátszóst vettem, kisebb nem felelt meg igényeimnek. Hasonlóan jártam a kerékpárral is. Valamikor kedvenc közlekedési eszköz volt, ma már motorkerékpárt akarok, de el is jön az az idő hamarosan, hogy megvehetem. De nemcsak én, hanem minden tsz. tag, aki becsületesen helytáll a munkában.

Látják a mi eredményeinket

a kívülállók is, nem véletlen, hogy egyre többen választják az általunk már annyira megszeretett szövetkezeti utat. Zárszámadás óta például 43 új taggal gyarapodtunk s többek között 22 lóval, 14 kocsival, ennyi ekével, boronával és egyéb gazdasági felszereléssel jöttek a közösbe. Id. Wolf András bácsi például egymaga 18 000 forint értékű felszerelést hozott. Piltz János 14 holdas középparaszt volt. Amikor bejött, elmondta, hogy szívesen dolgozna kertészetben, mert ezt ő gyerekkora óta nagyon szereti. Őt bíztuk meg a kertészet vezetésével, amit lelkiismeretesen igyekszik ellátni s a 10 holdról (öntözéses) több mint 200 000 (kétszázezer) forint bevételre számítunk.

Putnoki Bálintné

szintén megnövekedett igényekről beszél:

— Emlékszem, amikor fiatal leány voltam, boldog voltam barátnőmmel együtt, ha volt egy pár jónak mondható cipőm, amibe vasárnap templomba és sétálni mehettem. Ma már egyetlen tsz tag sincs, még az asszonyok között sem, akinek csak egy pár jó cipője lenne. Télen magasszárút, nyáron csukott félcipőt vagy szandált húzhatunk, van is miben válogatni. És beszélhetnénk az öltözködésről is: egy-egy ünnep alkalmával meg lehet nézni a szövetkezetiéket, fel tudunk öltözni valamennyien.

Beszélgetés közben sok szó esett arról is, hogy kisparaszti gazdálkodásunk idején bizony nem nagyon dicsekedhettek nagy hízókkal. Ha jó kukoricatermés volt, akkor olyan drága volt a sertés, hogy képtelenek voltak valamire valót venni. Előfordult, hogy azért pusztult el a hízónakvaló, mert sehogyan sem tudtak pénzt teremteni oltásra. Ebben az időben álmództak a nagy hízókról, a télen pedig kettőt vágtak s összsúlyuk meghaladta a három mázsát.

De nemcsak az ő családjuknak

lett szebb, kényelmesebb az élete. Az Új Élet tagjai közül az utóbbi években nyolcan költöztek saját otthonukba. Legalább tizenöten vettek rádiót. Paróczai Piroska tsz tag leánya, amikor férjhez ment, szép új hálószobabútort kapott.

A földművesszövetkezeti vásárlási visszatérítési könyvecskéből kiderül, hogy Kiss Károly tsz. elnök az elmúlt évben több mint 20 ezer forint értékű közszükségleti cikket vásárolt családjára részére, amiből legtöbb értékes, finom ruhanemű volt. Ezért csak vásárlási visszatérítés címen újabb 429 forint értékű válogatott árut vihetett haza.

Természetes,

az elért eredményeknél az Új Élet tagjai sem állnak meg. Tavaly például csak kilenc, az idén pedig 60 sertés hizik a szabadpiacra s ez a szám évről-évre emelkedni fog. Rizsföldjükön halat és kacsát is tenyésztenek. Ősszel 120 hizott libát visznek szabadpiacra, amit most saját maguk keltetnek. Tehénállományukat 10-el, anyakocát szintén 10-el szaporítják. Még ebben az évben megépül a nyolcholdas halastó. Hatvan holdon új rizstelepet létesítenek, hogy minél nagyobb területen termelhessék ezt a jól jövedelmező növényt. A látottak és hallottak alapján bizonyos, hogy az Új Élet tsz. tagjainak nem lesz nehéz kielégíteni az egyre növekvő igényeket.

*

Áttekintést adtunk a közel 14 000 lakosú község mai életéről. S ahol, mint szerte az országban, a megyében, a termelőszövetkezetek valamennyi tagja ma már csak mint régi rosszra gondol vissza, a múlt rendszer keserves paraszti sorsára. Közös erővel munkálkodnak a szebb életük, jövőjük kialakításán. Nem teljes ez a kép, nem tudtuk bemutatni teljes egészében a község megváltozott életét, hiszen a falu ma, napok, hetek alatt nagy átalakuláson megy keresztül. Gyomát eddig úgy könyvelte el a közvélemény, hogy lakói elzárkóznak az újtól, ragaszkodnak a régihez, a felsorolt tények cáfolnak erre rá. Az élet, a történelem kereke előre forog, nem áll meg sehol. Mire megjelenik e füzet, még nagyobb eredményekről lehetne írni a közös munka, gazdálkodás egy-egy újabb epizódját lehetne ismertetni. Gyoma község szorgalmas, dolgozó népe, a termelőszövetkezeti tagok, dolgozó parasztok az alkotói, formálói községük életének, saját boldogulásuknak.